

Lærlingenes og fagarbeidernes betydning for innovasjon

Det er økt fokus på fagarbeidernes betydning for bedriftenes innovasjonsevne. NHO foreslår en egen tilskuddsordning som skal stimulere bedrifter til å involvere lærlinger i innovasjonsprosjekter.

KRISTIAN ILNER,
seniorrådgiver,
Næringslivets Hovedorganisasjon
kristian.ilner@nho.no
Foto: Moment Studio

TORE LI,
seniorrådgiver,
Næringslivets Hovedorganisasjon
tore.li@nho.no
Foto: Moment Studio

Norske fagarbeidere er kjent for å være selvgående og løsningsorienterte. De forbedrer og fornyer på egen hånd uten å få beskjed om det, og evner i stor grad å se sitt arbeid som del av en større verdiskapingskjede. Mange fagarbeidere etablerer egne bedrifter. Det finnes godt over 700 000 fagarbeidere i norsk arbeidsliv, og de utgjør rundt en fjerdedel av arbeidsstyrken. Hvert år utdannes det over 25 000 fagarbeidere i Norge. Således utgjør norske fagarbeidere et vesentlig potensial for innovasjon i norsk arbeidsliv.

At fagarbeidere i høy grad deltar i forsknings- og innovasjonsprosjekter, vitner tall fra SkatteFUNN om. SkatteFUNN er skatteinstituttet for bedriftenes forskning og utvikling. Med en størrelse på 4,3 milliarder fordelt på 7000 prosjekter i 3000 bedrifter er ordningen det desidert største offentlige tiltaket for å fremme forskning og innovasjon i bedriftene. I 2016 deltok personer med fagopplæring som høyeste utdanning i nærmere halvparten av SkatteFUNN-prosjektene.

Til tross for tallene fra SkatteFUNN vet vi lite om fagarbeidernes betydning for innovasjonsarbeidet i norsk næringsliv. Følgelig synes deres rolle å være underkjent.

Derfor har Fafo og Samfunnsøkonomisk analyse på oppdrag fra NHO laget en rapport som drøfter fagarbeidernes og fagopplæringens betydning for innovasjon, jamfør egen artikkel om dette på side 14.

Blant annet på bakgrunn av rapporten fra Fafo og Samfunnsøkonomisk analyse har NHO jobbet med forslag som kan bidra til å synliggjøre og styrke fag- og yrkesopplæringens og fagarbeidernes betydning for innovasjon. Nedenfor gjør vi rede for de viktigste av disse.

Tilskudd til lærlinger i innovasjonsprosjekter

NHO mener det bør etableres en ordning med særskilt tilskudd til de bedrifter som vil involvere lærlinger i innovasjonsprosjekter som målrettet legger opp til forbedring og fornyelse av produkter og prosesser. Tilskuddsordningen kan kalles *Innovativ lærling*. Det er viktig å understreke at NHO ikke sitter med den endelige fasiten på hvordan en slik tilskuddsordning bør utformes. Her må flere parter være med og påvirke, ikke minst de som skal administrere ordningen. Men vi har gjort oss noen tanker om hovedelementene i en slik ordning.

Det meste av tilskuddet bør gå til opplæring og veiledning av lærlingene i slike prosjekter, men det kan også være aktuelt å gi midler til innkjøp av utstyr for dette. Ordningen skal rette seg mot den bedriftsbaserte delen av opplæringen (Vg3). Både bedrifter og opplæringskontorer bør få anledning til å søke på midler fra denne ordningen. Tilskuddet bør gis per lærling for en periode på to år. Tilskuddet kunne ligge på mellom 50 000 og 100 000 kroner for hvert hele prosjektår.

Primært bør det være slik at søkerne som kommer først til mølla, får tilskudd

forutsatt at de tilfredsstillor ordningens kriterier. Imidlertid bør det vurderes om en viss andel av tilskuddet, for eksempel en tredjedel, skal brukes til å sikre at bedrifter innen de fleste bransjer kommer med. En slik øremerking kan bidra til å stimulere innovasjonsarbeidet innen bransjer som i mindre grad enn andre er sterke på forbedring og fornyelse av produkter og prosesser. Ordningen bør også oppmuntre til deling av beste praksis når det gjelder bruk av lærlinger i innovasjonsarbeid.

Fireårig pilot

Ordningen bør administreres av Utdanningsdirektoratet med bistand fra Forskningsrådet, Innovasjon Norge og SIVA (Norsk Katapult). Det er neppe nødvendig å ha et eget programstyre for ordningen, forutsatt at den har klare kriterier for hva som kan støttes. I første omgang bør det settes av en ramme på 30 millioner kroner per år. Ordningen bør i første omgang fungere som en pilot og evalueres etter fire år.

Det siste poenget er viktig, fordi dette er nybrottsarbeid, og vi bør være åpne for å justere kursen underveis.

Imidlertid er vi ganske sikre på at en ordning med *innovativ lærling* vil tjene flere formål. Den vil gi lærlingene en god opplæring i organisering av innovasjonsprosesser i bedriften og bevisstgjøre dem om deres rolle som innovatør og entreprenør i deres fag. Lærlinger ser ofte ting på nye måter og representerer således en resurs for innovasjonsarbeid.

En ordning med *innovativ lærling* kan bevisstgjøre bedriftenes ledelse og omver-

“NHO har jobbet med forslag som kan bidra til å synliggjøre og styrke fag- og yrkesopplæringens og fagarbeidernes betydning for innovasjon”

Fagarbeidere kan bidra aktivt til innovasjon i næringslivet.

Foto: Shutterstock

“NHO mener at det bør legges inn noen timer som gir elevene grunnleggende kunnskap om hva innovasjon er for noe på videregående 1-nivå”

denen om dette. Den norske modellen for fag- og yrkesopplæring er også velegnet for en slik ordning fordi minst to år av opplæringen skjer i bedrift.

Innovasjon på pensum

I tillegg til en tilskuddsordning for innovativ lærling foreslår NHO at det bør legges inn noen timer som gir elevene grunn-

leggende kunnskap om hva innovasjon er for noe på videregående 1-nivå (Vg1). Dette må være praksisnær kunnskap som avmystifiserer innovasjonsbegrepet. Hensikten må være å lære elevene å tenke fornyelse og forbedring av produkter og produksjonsprosesser.

Videre bør innovasjonsmetodikk knyttet til fornyelse og forbedring av pro-

dukter og prosesser i større grad bli vektlagt i veiledningsmaterialet for lærlinger og instruktører i bedriftene.

Statistikk over fagarbeidere

I tillegg bør Statistisk sentralbyrå få i oppdrag å utarbeide og synliggjøre mer detaljert statistikk over fagarbeidere i norsk arbeidsliv. Bortsett fra SkatteFUNN er vi ikke kjent med at det blir rapportert om deltagelse fra ulike utdanningsgrupper i forbindelse med Forskningsrådets og Innovasjon Norges bedriftsorienterte programmer. Dette bør gjøres.

Bedre statistikk og rapporteringsdata bør også gi grunnlag for mer forskning omkring fagarbeidernes betydning for innovasjon.